

ROL MODEL OLARAK DİN GÖREVLİLERİ

-Cami Cemaati Perspektifinden-

Hüseyin Emre DURAN

Eskiyeni Yayınları: 201

ROL MODEL OLARAK DİN GÖREVLİLERİ
-Cami Cemaati Perspektifinden-

Hüseyin Emre DURAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSM Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 • (Sertifika No: 50732)

1.Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6781-14-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mahallesi Boyacılar Sokak No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ROL MODEL OLARAK DİN GÖREVLİLERİ

-Cami Cemaati Perspektifinden-

Hüseyin Emre DURAN

Hüseyin Emre DURAN

1991 yılında İstanbul Bakırköy’de doğdu. Lise öğrenimini İstanbul Tuzla Hacı Halil Türkkân Anadolu İmam Hatip Lisesi’nde 2009 yılında tamamladı. Aynı yıl Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde öğretime başlayan yazar, 2018 yılında aynı üniversitede Felsefe ve Din Bilimleri alanında “Değerler Eğitimi Bağlamında Mahremiyet Eğitimi” adlı yüksek lisans tezini tamamlayarak bilim uzmanı oldu. 2019 yılında Hitit Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri alanında doktora eğitimine başlayan yazar, 2023 yılında “Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı Bağlamında Din Görevlilerinin Dini-Ahlaki Rol Modelliği” adlı teziyle mezun oldu. 2012 yılında imam hatip olarak başladığı görevine Samsun ilinin Çarşamba ilçesinde müezzin kayyım olarak devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babası olan yazar Arapça ve İngilizce bilmektedir.

İÇİNDEKİLER

TABLolar DİZİNİ	7
ŞEKİLLER DİZİNİ	7
KISALTMALAR.....	8
ÖN SÖZ.....	9
GİRİŞ.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE	37
1.1. Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı.....	37
1.1.1. Karşılıklı Belirleyicilik	42
1.1.2. Sembolleştirme Kapasitesi	45
1.1.3. Öngörü Kapasitesi.....	49
1.1.4. Dolaylı Öğrenme Kapasitesi.....	53
1.1.5. Öz Yeterlik.....	57
1.1.6. Öz Düzenleme Kapasitesi.....	63
1.2. Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramına Göre Model Yoluyla Öğrenme. 68	
1.2.1. Dikkat	75
1.2.2. Hatırda Tutma	77
1.2.3. Uygulama	78
1.2.4. Motivasyon	80
1.3. İslam Eğitim Geleneğinde Model Yoluyla Öğrenme.....	83
1.3.1. Dini ve Ahlaki Bir Rol Model Olarak Din Görevlisi	87

İKİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR	93
2.1. Din Görevlilerinden Öğrenilen Olumlu Davranışların Yaşantıya Aktarılma Durumu.....	94

2.2. Din Görevlilerini Rol Model Alan Katılımcılar	99
2.2.1. Rol Model Alınan Din Görevlilerinin Özellikleri	103
2.3. Din Görevlilerinin Rol Model Olup Olmadığı ile İlgili Durum..	106
2.3.1. Din Görevlilerinin Rol Model Olamamasında Etkili Olan Faktörler	107
2.3.1.1. Kişisel Faktörler	107
2.3.1.2. Cami Merkezli Faaliyetlerle İlgili Faktörler	132
2.3.1.3. Cami Dışındaki Faaliyetlerle İlgili Faktörler	144
2.3.1.4. Kurumsal Faktörler	152
2.4. Başarılı ve Etkili Bir Rol Model Din Görevlisinin Özellikleri....	168
2.4.1. Kişisel Özellikler	168
2.4.2. Cami Merkezli Faaliyetler.....	177
2.4.3. Cami Dışı Faaliyetler	181
SONUÇ VE ÖNERİLER	191
KAYNAKÇA.....	203
EKLER.....	211

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Yaş Durumuna Göre Katılımcılar	28
Tablo 2. Öğrenim Durumuna Göre Katılımcılar.....	28
Tablo 3. Mesleklere Göre Katılımcılar	29
Tablo 4. Camiye Gitme Sıklığına Göre Katılımcılar	30
Tablo 5. Bandura'ya Göre Gözlem Yoluyla Öğrenme Süreçleri.....	74
Tablo 6. Öğrenilen Olumlu Davranışların Yaşantıya Aktarılma Durumu. 94	
Tablo 7. Din Görevlilerini Rol Model Alan Katılımcılar.....	100
Tablo 8. Rol Model Alınan Din Görevlilerinin Özellikleri.....	103
Tablo 9. Din Görevlilerinin Rol Model Olup Olmadığı ile İlgili Durum	106
Tablo 10. Kişisel Faktörler	108
Tablo 11. Cami Merkezli Faaliyetlerle İlgili Faktörler	133
Tablo 12. Cami Dışındaki Faaliyetlerle İlgili Faktörler	144
Tablo 13. Kurumsal Faktörler	153
Tablo 14. Kişisel Özellikler	169
Tablo 15. Cami Merkezli Faaliyetler.....	177
Tablo 16. Cami Dışı Faaliyetler	181

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1. Model Yoluyla Öğrenmenin Bilişsel Temelleri	41

KISALTMALAR

DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
vb.	: Ve benzeri
yay.	: Yayıncılık
çev.	: Çeviren
f	: Frekans
ed.	: Editör
md.	: Madde
Üni.	: Üniversite

ÖN SÖZ

Bu nitel çalışmada din görevlilerinin dini-ahlaki rol modelliği, sosyal bilişsel öğrenme kuramı bağlamında ele alınmıştır. Samsun ili ve ilçelerinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı camilerde görev yapan imam hatiplerin ve müezzin kayımların rol modelliğinin, cami cemaati tarafından nasıl algılandığı analiz edilmiştir.

Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyal bilişsel öğrenme kuramı, İslam eğitim geleneğinde model yoluyla öğrenme ve dini-ahlaki bir rol model olarak din görevlisi konuları, doküman incelemesi tekniğiyle ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise 2023 yılında 46 kişiyle yapılan mülakat verilerinden yola çıkarak, din görevlilerinin cami cemaati tarafından rol model olarak nasıl algılandığı anlaşılma-ya çalışılmıştır. Katılımcıların ifadeleri, temalar ve bu temaların altında konumlanan kodlar, tablolar halinde gösterilmiştir. Daha sonra bu temalar ve kodlar analiz edilip, kuramdan da faydalanılarak yorumlanmış ve bazı çıkarımlara ulaşılmıştır.

Bu çalışmamın ortaya çıkmasında öncelikle, önemli katkıları olan başta danışman hocam Prof. Dr. Macid YILMAZ'a, Tez İzleme Komitesi'nde bulunan ve en az danışman hocam kadar desteğini hissettiğim Dr. Öğr. Üyesi İrfan SEVİNÇ hocama, komitede bulunan ve değerli katkıları için Prof. Dr. Cemil HAKYEMEZ hocama, önemli katkılarından dolayı tez savunması jüri başkanı Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR ve jüri üyelerinden Doç. Dr. Ahmet KOÇ hocalarıma, doktora ders dönemindeki katkıları ve tezime ilgili yönlendirmeleri için Prof. Dr. Yakup ÇOŞTU hocama, tezimi hazırlamamda her türlü fedakarlıkta bulunan kıymetli eşim Merve DURAN'a, doktora serüveninde başlangıçtan sona kadar katkılarını en içten hissettiğim değerli yol arkadaşım Dr. Tahir KÜÇÜK'e, motivasyon

ve değerli fikirleri için bacanağım Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ATEŞ-YÜREK'e ve kıymetli abim Muhammed Nurullah ALAGÖZ'e, çalışmama katılarak kıymetli fikirlerini ve yorumlarını benimle paylaşan katılımcıların her birine, ayrıca yüksek lisans tez danışmanım Prof. Dr. Hasan DAM hocama, bugüne kadarki eğitim-öğretim hayatımda bana katkısı olan tüm hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hüseyin Emre DURAN